

دانشگاه شمال

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی - مدیریت ورزشی

عنوان پایان نامه :

بررسی دلایل تاخیر پروژه‌های عمرانی ورزشی کشور

استاد راهنما :

دکتر سید محمد حسین رضوی

استاد مشاور :

طاهر افشارنژاد

نگارش :

الیاس جعفری

حمد و ثنای لایزال الهی ذات اقدس احدیت را سزااست که شهپیری فکر را در هاله‌ای از معرفتش
پال بسوخت و په من نعمت تفکر و تجسس ارزانی داشت تا قدمی دیگر په جلو برداشته و
پر دانسته‌های خود پیافزاییم.

در این سرآغاز:

پر خود لازم می دارم از باب (لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق) مراتب تشکر و قدردانی خود را از این
بزرگواران بجا آورم.

استاد گرانقدر جناب آقای دکتر سید محمد حسین رضوی که با وجود مشغله زیاد و فرصت کم
مسئولیت راهنمایی این تحقیق را پذیرا شدند و در این دوره کاستی‌هایم را بخشیدند.
دوست و استاد عزیزم جناب آقای طاهر افشارنژاد که با لطف و راهنمایی بی دریغ خود اینجناب را در
هر چه بهتر کردن این پایان نامه یاری دادند.

همچنین جناب آقای علیرضا واحدپور که در همه حال مرا در پیشبرد هر چه بهتر این پایان نامه
یاری نمودند.

تقدیم به :

پدر فداکار و مادر گرمی ام

که زندگی و جوانی خود را فدای آینده من نموده‌اند

و

همسر مهربانم

که وجودش مایه امید و دلگرمی من است.

چکیده

هدف این تحقیق بررسی دلایل تاخیر پروژه‌های عمرانی ورزشی کشور بود. بدین منظور از دو روش مطالعه موردی و زمینه‌یابی استفاده شد. در مطالعه موردی عوامل تاخیر ۱۳ پروژه عمرانی ورزشی بزرگ کشور با بررسی مدارک موجود در شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی شناسایی و براساس تعداد روزهای تاخیر اولویت بندی شده و مهمترین آنها طبق اصل پاراتو استخراج شدند. جهت بررسی دیدگاه افرادی که مستقیماً در فرآیند پروژه‌های عمرانی ورزشی کشور دخیل بودند، یک تحقیق زمینه‌یابی با تکیه بر پرسشنامه به شکل میدانی انجام شد. نمونه آماری شامل ۱۲۱ نفر از مشاوران، کارفرمایان، پیمانکاران شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی و تمامی افراد درگیر در پروژه‌های عمرانی کشور بود که بر اساس ملاک‌های غربال‌گری از جامعه انتخاب شدند. به منظور گردآوری اطلاعات نهایی در این تحقیق، از پرسشنامه "عوامل تاخیر پروژه‌های عمرانی کشور" که دارای هشت مولفه بود، استفاده شد. پس از مطالعه مقدماتی، پایایی پرسشنامه اولیه توسط روش آلفای کرونباخ در سطح ۰/۰۵، ۸۴ درصد محاسبه شد. برای توصیف داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و جهت آزمون فرضیات تحقیق، از آزمون توزیع دو جمله‌ای استفاده شد. سطح معناداری برای کلیه تجزیه و تحلیل‌ها ($P \leq 0/05$) در نظر گرفته شد. نتایج مطالعه موردی نشان داد که پروژه‌ها بطور میانگین ۴۵۲/۱۵ روز تاخیر داشته‌اند (بین ۹۰ روز تا ۷۶۵ روز). با احتساب مدت زمان قرارداد پروژه‌ها و میزان تاخیر، مشخص شد که بطور میانگین مدت زمان اتمام پروژه‌ها نسبت به مدت زمان قرارداد دو برابر شده است. با بررسی عوامل تاخیر مشخص شد که اولویت عوامل تاخیر در مجموع ۱۳ پروژه عبارتست از مشکلات مالی (۲۰۳۱ روز)، مشکلات مربوط به کارفرما (۱۵۲۴ روز)، مشکلات مطالعه و طراحی (۱۰۶۶ روز)، پیمانکار (۹۵۶ روز)، استملاک اراضی (۲۷۸ روز) و شرایط اقلیمی (۲۷ روز). بنابراین سه عامل مشکلات مالی، کارفرما و مطالعه و طراحی طبق اصل پاراتو بترتیب مهمترین عوامل تاخیر پروژه‌های عمرانی ورزشی مورد مطالعه بودند. همچنین نتایج مطالعه زمینه‌یابی عوامل استملاک اراضی، مشکلات مالی و ساختار و قوانین را جزء عوامل اصلی تاخیر پروژه‌های عمرانی ورزشی کشور نشان داد.

کلمات کلیدی: علل تاخیر، پروژه‌های عمرانی ورزشی، مشکلات مالی، تملک اراضی، مطالعه و طراحی،

کارفرما

فهرست

صفحه	فهرست
س.....	فهرست جداول
ض.....	فهرست نمودار
ط.....	فهرست شکل‌ها

فصل اول : طرح تحقیق

۲.....	۱-۱) مقدمه
۳.....	۲-۱) بیان مساله
۵.....	۳-۱) اهمیت و ضرورت تحقیق
۸.....	۴-۱) اهداف پژوهش
۸.....	۱-۴-۱) هدف کلی
۸.....	۲-۴-۱) اهداف اختصاصی
۹.....	۵-۱) فرضیه‌های تحقیق
۹.....	۶-۱) حدود تحقیق
۹.....	۱-۶-۱) حدود قابل کنترل
۹.....	۲-۶-۱) حدود غیر قابل کنترل
۱۰.....	۷-۱) تعریف عملیاتی واژگان

فصل دوم : مبانی نظری و پیشینه تحقیق

- ۱۲-۱) مقدمه ۱۲
- ۱۲-۲) طرح‌های عمرانی ۱۲
- ۱۳-۲-۱) مراحل تهیه و تنظیم اعتبارات طرح‌ها عمرانی ۱۳
- ۱۳-۲-۲) روش انتخاب طرح ۱۳
- ۱۴-۲-۳) نحوه انتخاب پیمانکار ۱۴
- ۱۴-۲) استراتژی طرح‌های عمرانی ۱۴
- ۱۴-۳-۱) روش‌های اجرای پروژه ۱۴
- ۱۵-۳-۱-۱) روش امانی ۱۵
- ۱۶-۳-۱-۲) روش متعارف / سه عاملی ۱۶
- ۱۷-۳-۱-۳) مدیریت طرح ۱۷
- ۱۹-۳-۱-۳-۱) مدیریت اجرایی در مقابل دستمزد ۱۹
- ۲۰-۳-۱-۳-۲) مدیریت اجرایی سهام در ریسک ۲۰
- ۲۰-۳-۱-۴) روش دو عاملی ۲۰
- ۲۰-۳-۱-۴-۱) روش کلیدگردان ۲۰
- ۲۱-۳-۱-۴-۲) روش طرح و ساخت توام ۲۱
- ۲۲-۳-۱-۵) روش تامین مالی طرح، ساخت ۲۲
- ۲۳-۳-۱-۵-۱) معرفی روش ۲۳

- ۲۵..... روش سرمایه‌گذاری و ابزارهای قانونی (۲-۵-۱-۳-۲)
- ۲۵..... BOT فایده و چالش‌های روش (۳-۵-۱-۳-۲)
- ۲۹..... ایجاد انگیزه و حمایت‌های دولت (۴-۵-۱-۳-۲)
- ۳۵..... E.P.C _ تهیه _ ساخت مهندسی (۶-۱-۳-۲)
- ۳۶..... عوامل موثر در انتخاب روش اجرا و نوع قرارداد (۲-۳-۲)
- ۳۸ قراردادهای مناقصه‌ای و شیوه‌های انعقاد قرارداد (۳-۳-۲)
- ۳۸..... قراردادهای مقطوع (۱-۳-۳-۲)
- ۳۹..... قراردادهای فهرست بهاء _ روش پرداخت (۲-۳-۳-۲)
- ۳۹..... قراردادهای ترکیبی (۳-۳-۳-۲)
- ۳۹..... قراردادهای مذاکره‌ای (۴-۳-۳-۲)
- ۴۰..... روش تامین مالی پروژه‌ها (۴-۲)
- ۴۰..... روش‌های قرضی (۱-۴-۲)
- ۴۲..... فاینانس (۱-۱-۴-۲)
- ۴۳..... یوزانس (۲-۱-۴-۲)
- ۴۳..... وام‌های تضمینی خارجی (۳-۱-۴-۲)
- ۴۶..... وام‌های اخذ شده از بانک‌ها موسسات مالی (۴-۱-۴-۲)
- ۴۶..... بررسی روش‌های قرضی، مزایا و معایب، فرصت‌ها و تهدیدها (۵-۱-۴-۲)
- ۴۷..... عملکرد روش قرضی در ایران (۶-۱-۴-۲)

۴۸.....	روش‌های پروژه‌های (۲-۴-۲)
۴۸.....	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (۱-۲-۴-۲)
۵۰.....	بیع متقابل (۲-۲-۴-۲)
۵۱.....	BOT (۳-۲-۴-۲)
۵۲.....	بررسی روش‌های پروژه‌ای، مزایا و معایب، فرصت‌ها و تهدیدها (۴-۲-۴-۲)
۵۳.....	مقایسه روش قرضی و پروژه‌ای (۵-۲)
۵۵.....	معرفی سازمان متولی طرح‌های عمرانی کشور (۶-۲)
۵۶.....	اعتبارات عمرانی سازمان تربیت بدنی (۱-۶-۲)
۵۸.....	پیشینه تحقیق (۷-۲)
۵۸.....	تحقیقات انجام شده در داخل کشور (۱-۷-۲)
۶۰.....	تحقیقات انجام شده در خارج کشور (۲-۷-۲)
۶۴.....	خلاصه بخش (۷-۲)

فصل سوم : روش تحقیق

۶۷.....	مقدمه (۱-۳)
۶۷.....	روش تحقیق (۲-۳)
۶۷.....	مطالعه موردی (۳-۳)
۷۰.....	مطالعه زمینه‌یابی (۴-۳)
۷۱.....	جامعه آماری (۱-۴-۳)

- ۳-۴-۲) روش نمونه‌گیری ۷۱
- ۳-۴-۳) ابزار جمع‌آوری اطلاعات ۷۱
- ۳-۵) تعیین روایی و پایایی پرسشنامه ۷۳
- ۳-۶) نحوه امتیازگذاری پرسشنامه ۷۵
- ۳-۷) روش آماری ۷۵

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق

- ۴-۱) مقدمه ۷۷
- ۴-۲) مطالعه موردی ۷۷
- ۴-۲-۱) بررسی دلایل تاخیر پروژه اول ۷۷
- ۴-۲-۲) بررسی دلایل تاخیر پروژه دوم ۷۸
- ۴-۲-۳) بررسی دلایل تاخیر پروژه سوم ۷۹
- ۴-۲-۴) بررسی دلایل تاخیر پروژه چهارم ۸۰
- ۴-۲-۵) بررسی دلایل تاخیر پروژه پنجم ۸۱
- ۴-۲-۶) بررسی دلایل تاخیر پروژه ششم ۸۲
- ۴-۲-۷) بررسی دلایل تاخیر پروژه هفتم ۸۳
- ۴-۲-۸) بررسی دلایل تاخیر پروژه هشتم ۸۴
- ۴-۲-۹) بررسی دلایل تاخیر پروژه نهم ۸۵
- ۴-۲-۱۰) بررسی دلایل تاخیر پروژه دهم ۸۶

- ۸۷..... ۱۱-۲-۴) بررسی دلایل تاخیر پروژه یازدهم
- ۸۸..... ۱۲-۲-۴) بررسی دلایل تاخیر پروژه دوازدهم
- ۸۹..... ۱۳-۲-۴) بررسی دلایل تاخیر پروژه سیزدهم
- ۹۰..... ۱۴-۲-۴) نتایج حاصل از بررسی تاخیرات سیزده پروژه موردی
- ۹۶..... ۳-۴) مطالعه زمینه‌یابی
- ۹۶..... ۱-۳-۴) توصیف یافته‌های تحقیق
- ۱۰۴..... ۲-۳-۴) آزمون فرضیه‌های تحقیق
- ۱۰۴..... ۱-۲-۳-۴) آزمون فرض نرمال بودن
- ۱۰۶..... ۲-۲-۳-۴) فرضیه اول
- ۱۰۶..... ۳-۲-۳-۴) فرضیه دوم
- ۱۰۷..... ۴-۲-۳-۴) فرضیه سوم
- ۱۰۷..... ۵-۲-۳-۴) فرضیه چهارم
- ۱۰۸..... ۶-۲-۳-۴) فرضیه پنجم
- ۱۰۸..... ۷-۲-۳-۴) فرضیه ششم
- ۱۰۹..... ۸-۲-۳-۴) فرضیه هفتم
- ۱۰۹..... ۹-۲-۳-۴) فرضیه هشتم
- ۱۱۰..... ۴-۴) نتیجه‌گیری

فصل پنجم : بحث و نتیجه‌گیری

۱۱۲.....	۱-۵) مقدمه
۱۱۲.....	۲-۵) خلاصه تحقیق
۱۱۳.....	۳-۵) بحث و بررسی
۱۱۹.....	۴-۵) نتیجه‌گیری
۱۱۹.....	۵-۵) پیشنهادات تحقیق
۱۱۹.....	۱-۵-۵) پیشنهادات کاربردی
۱۲۰.....	۲-۵-۵) پیشنهادات پژوهشی
۱۲۲.....	فهرست منابع
۱۲۷.....	پیوست‌ها

فهرست جداول

۳۷.....	جدول (۱-۲) مقایسه روش‌های مختلف اجرای پروژه
۵۷.....	جدول (۲-۲) اعتبارات عمرانی سازمان تربیت بدنی قبل از انقلاب
۵۸.....	جدول (۳-۲) اعتبارات عمرانی سازمان تربیت بدنی بعد از انقلاب
۶۴.....	جدول (۴-۲) دلایل تاخیرات پروژه‌های عمرانی در کشورهای مختلف
۶۸.....	جدول (۱-۳) جامعه آماری پروژه‌های عمرانی (۱)
۶۹.....	جدول (۲-۳) جامعه آماری پروژه‌های عمرانی (۲)

- جدول (۳-۳) جامعه آماری پروژه‌های عمرانی (۳) ۷۰
- جدول (۱-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه اول ۷۸
- جدول (۲-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه دوم ۷۹
- جدول (۳-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه سوم ۸۰
- جدول (۴-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه چهارم ۸۱
- جدول (۵-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه پنجم ۸۲
- جدول (۶-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه ششم ۸۳
- جدول (۷-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه هفتم ۸۴
- جدول (۸-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه هشتم ۸۵
- جدول (۹-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه نهم ۸۶
- جدول (۱۰-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه دهم ۸۷
- جدول (۱۱-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه یازدهم ۸۸
- جدول (۱۲-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه دوازدهم ۸۹
- جدول (۱۳-۴) نتایج رسیدگی به تاخیر پروژه سیزدهم ۹۰
- جدول (۱۴-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی اول ۹۱
- جدول (۱۵-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی دوم ۹۱
- جدول (۱۶-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی سوم ۹۱
- جدول (۱۷-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی چهارم ۹۱

جدول (۱۸-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی پنجم ۹۲

جدول (۱۹-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی ششم ۹۲

جدول (۲۰-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی هفتم ۹۲

جدول (۲۱-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی هشتم ۹۳

جدول (۲۲-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی نهم ۹۳

جدول (۲۳-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی دهم ۹۳

جدول (۲۴-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی یازدهم ۹۴

جدول (۲۵-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی دوازدهم ۹۴

جدول (۲۶-۴) جدول ساختار یافته بر اساس اصل پاراتو برای پروژه موردی سیزدهم ۹۴

جدول (۲۷-۴) اولویت بندی نتایج کلی یافته‌های مطالعه موردی بر اساس اصل پاراتو ۹۵

جدول (۲۸-۴) توزیع فراوانی کارشناسان طرح‌های عمرانی براساس شغل ۹۶

جدول (۲۹-۴) توزیع فراوانی کارشناسان طرح‌های عمرانی براساس سطح تحصیلات ۹۷

جدول (۳۰-۴) توزیع فراوانی کارشناسان طرح‌های عمرانی براساس نوع قرارداد مشارکت ۹۷

جدول (۳۱-۴) توزیع فراوانی کارشناسان طرح‌های عمرانی براساس سابقه مشارکت ۹۸

جدول (۳۲-۴) شاخص‌های توصیفی ارزیابی تاثیر عناصر مشکلات مالی بر ایجاد تاخیر پروژه‌های

عمرانی از دیدگاه آزمودنی‌ها ۹۸

جدول (۳۳-۴) شاخص‌های توصیفی ارزیابی تاثیر عامل کارفرما بر ایجاد تاخیر در پروژه‌های

- عمرانی از دیدگاه آزمودنی‌ها ۹۹
- جدول (۳۴-۴) شاخص‌های توصیفی ارزیابی تاثیر عامل مطالعه و طراحی بر ایجاد تاخیر پروژه‌های
عمرانی از دیدگاه آزمودنی‌ها ۱۰۰
- جدول (۳۵-۴) شاخص‌های توصیفی ارزیابی تاثیر عامل پیمانکار بر ایجاد تاخیر پروژه‌های عمرانی
از دیدگاه آزمودنی‌ها ۱۰۱
- جدول (۳۶-۴) شاخص‌های توصیفی ارزیابی تاثیر عامل تورم بر ایجاد تاخیر پروژه‌های عمرانی از
دیدگاه آزمودنی‌ها ۱۰۱
- جدول (۳۷-۴) شاخص‌های توصیفی ارزیابی تاثیر عناصر استملاک اراضی بر ایجاد تاخیر پروژه‌های
عمرانی از دیدگاه آزمودنی‌ها ۱۰۲
- جدول (۳۸-۴) شاخص‌های توصیفی ارزیابی تاثیر اقلیم بر ایجاد تاخیر پروژه‌های عمرانی از دیدگاه
آزمودنی‌ها ۱۰۲
- جدول (۳۹-۴) شاخص‌های توصیفی ارزیابی تاثیر ساختار و قوانین بر ایجاد تاخیر پروژه‌های عمرانی
از دیدگاه آزمودنی‌ها ۱۰۳
- جدول (۴۰-۴) شاخص‌های توصیفی عوامل عمده تاخیر ۱۰۵
- جدول (۴۱-۴) نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای جهت بررسی نقش ساختار و قوانین ۱۰۶
- جدول (۴۲-۴) نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای جهت بررسی نقش کارفرما ۱۰۶
- جدول (۴۳-۴) نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای جهت بررسی نقش مطالعه و طراحی ۱۰۷
- جدول (۴۴-۴) نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای جهت بررسی نقش اقلیم ۱۰۷

- جدول (۴-۴۵) نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای جهت بررسی نقش پیمانکار ۱۰۸
- جدول (۴-۴۶) نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای جهت بررسی نقش تورم ۱۰۸
- جدول (۴-۴۷) نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای جهت بررسی نقش تملک اراضی ۱۰۹
- جدول (۴-۴۸) نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای جهت بررسی نقش مشکلات مالی ۱۰۹
- جدول (۴-۴۹) اولویت عوامل موثر در تاخیر پروژه‌های عمرانی ورزشی کشور ۱۱۰

فهرست نمودارها

- نمودار (۴-۱) مقایسه تاثیر عوامل عمده در تاخیر پروژه‌های عمرانی ورزشی کشور
(مطالعه موردی) ۹۵
- نمودار (۴-۲) میانگین تاثیر عوامل عمده در تاخیر پروژه‌های عمرانی ورزشی کشور
(مطالعه زمینه‌یابی) ۱۰۵

فهرست شکل‌ها

- شکل (۱-۱) پروژه نیمه‌تمام ورزشگاه ۵۰ هزار نفری میانرود ۶
- شکل (۱-۲) استادیوم ورزشی شهرستان بندر ترکمن ۷
- شکل (۲-۱) ساختار سازمانی مدیریت طرح ۱۸
- شکل (۲-۲) روش قرضی ۴۷
- شکل (۳-۲) روش پروژه‌ای ۵۳

فصل اول

طرح تحقيق

۱-۱) مقدمه

پروژه‌های عمرانی در هر کشوری از مهمترین کارهای دولت است. در واقع کارنامه عملکرد دولتی بهتر است که در زمان تصدی امور، پروژه‌های عمرانی بیشتری را اجرا کرده و به بهره برداری رسانده باشد. اما ظاهراً این امر در ایران مصداق معکوس دارد و هر دولتی که میزان کلنگ زنی بیشتری داشته باشد احتمالاً عملکرد بهتری خواهد داشت. امروزه توسعه‌ی عمرانی یکی از ارکان اساسی رشد و توسعه‌ی کشور محسوب می‌شود. چارچوب کلان توسعه، تبدیل سرمایه‌های پایان‌پذیر به سرمایه‌های قابل تکثیر فیزیکی و انسانی است و توسعه فیزیکی نیز، کالبد توسعه‌ی ملی را فراهم می‌آورد. طولانی شدن مدت اجرای پروژه‌های عمرانی دولت به خصوص در بخش ورزش در چند دهه‌ی گذشته، یکی از موانع اصلی رشد متناسب تولید ناخالص داخلی و عدم رشد شاخص‌های توسعه‌یافتگی کشور بوده است [۴].

در سال‌های اخیر و به دنبال کاهش یا کسری بودجه، فعالیت اجرایی برخی پروژه‌های عمرانی بخش ورزش ناتمام مانده یا دچار رکود شده است. با توجه به اینکه این پروژه‌ها در نظام اقتصادی و بودجه‌بندی کشور از اهمیت بالایی برخوردار هستند و بخش عمده‌ای از بودجه‌ی کشور را به خود اختصاص می‌دهند، رکود در اجرای آن‌ها ضرر و زیان فراوانی به منابع ملی وارد می‌کند. این رکود نیز از وجود موانع و مشکلات ریشه‌ای در اجرای طرح‌های بنیادی حکایت دارد که بازسازی و توسعه‌ی اقتصادی کشور را به طور جدی در معرض تهدید قرار می‌دهد. با این حال دولت مردان و برنامه‌ریزان کشور، نسبت به این موضوع حساسیت زیادی بروز نداده و توجه کمتری به این معضل نموده‌اند [۱۰]. به راستی چه موانع و مشکلاتی بر سر راه اجرای پروژه‌های عمرانی سازمان تربیت بدنی وجود دارد؟

۲-۱) بیان مساله

پروژه‌های عمرانی سازمان تربیت بدنی و حجم فعالیت‌های آن در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور از اهمیت بالایی برخوردار است و بخش عمده‌ای از بودجه کشور را به خود اختصاص می‌دهد. رکود و کندی در اجرای آن، خسارات فراوانی به منافع ملی وارد می‌نماید. تاخیر یکی از مهمترین پدیده‌های رایج در پروژه‌های عمرانی سازمان تربیت بدنی کشور است. در طول دهه‌های گذشته این پدیده در بسیاری از پروژه‌های ورزشی سطح کشور رخ داده است بگونه‌ای که میانگین وزنی مدت اجرای پروژه‌ها، ۱۱/۱ سال بوده است [۱۰]. به طور کل، تاخیر در اجرای پروژه‌های عمرانی موجب راکد ماندن سرمایه و به تعویق افتادن بازگشت سرمایه، افزایش هزینه‌های جاری، کاهش قدرت خرید بعثت افزایش نرخ تورم، معطل ماندن منابع و عدم بکارگیری آن در سایر پروژه‌ها، از دست رفتن موضوعیت پروژه‌های وابسته به زمان و اختلاف طرفهای درگیر در پروژه به دلیل تحمیل هزینه‌های مازاد و نارضایتی مردم، مشتریان و ذینفعان می‌گردد [۴].

در وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی پروژه‌هایی وجود دارند که اگر کل هزینه‌هایی که صرف احداث این گونه پروژه‌ها شده و هنوز به بهره برداری نرسیده است، با هم جمع شود، رقم بالایی شاید به اندازه یک یا چند سال بودجه کشور باشد که این راکد ماندن سرمایه و عدم بهره‌برداری از این پروژه‌ها خصوصاً پروژه‌هایی که به هدف برگشت سریع سرمایه و حتی سودآوری ایجاد می‌شود، باعث تورم و عدم رشد و توسعه اقتصاد کشور می‌شود [۱۱]. سازمان تربیت بدنی از این امر نیز مستثنی نیست. پروژه‌هایی در این سازمان مشاهده می‌شود که سال‌ها پیش، عملیات اجرایی آنها شروع و به بهره‌برداری نرسیده است. به عنوان مثال: چند سال از زمان کنگزنی چندین پروژه ورزشی در مرکز و غرب استان گلستان می‌گذرد، اما به رغم قول مساعد مسئولان ورزش برای افتتاح و بهره‌برداری از این پروژه‌ها، تاکنون این مکان‌ها افتتاح و به بهره‌برداری نرسیده‌اند. عدم بهره‌برداری از این مکان‌ها موجب این شده است که در زمان تعطیلی پیست سوارکاری شهرستان بندر ترکمن، دو و میدانی کاران افتخار آفرین این شهر به علت نداشتن امکانات و پیست مناسب در پیست سوارکاری تمرین می‌کنند و گاهی اوقات نیز به شهرهای اطراف بروند [به نقل از خبرگزاری مهر]. پروژه‌های ورزشی و ایجاد زیر ساخت‌های ورزشی در کشور ما به دلایل مختلف، از اهمیت زیادی برخوردار است. زنان مسئولیت سنگین تعلیم و تربیت کودکان را بر عهده دارند و از طرفی سلامت جسم و روان مادر تاثیر به سزایی در تربیت و پرورش فرزند دارد؛ جامعه سالم برای پیشرفت در تمام زمینه‌ها نیاز به زنان قوی و سرزنده دارد.

بنابراین مقوله ورزش بانوان برای آرامش روحی جسمی و نشاط و شادابی آنها در فضای شهری از اهمیت بسیاری برخوردار است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که فضای ورزشی بانوان از فراوانی کمتری نسبت به مردان برخوردار است و این نابرابری موجب چالش‌های بسیار جدی در فضای شهری از نظر توسعه پایدار شهری است [نقل از خبرگزاری فارس]. با وجود این مکان‌ها می‌توان انتظار داشتن جامعه‌ای سالم را داشت. برای به فعل درآمدن نیاز بالقوه انسان به ورزش، یکی از مهمترین اقدامات توسعه و گسترش مراکز ورزش است. توجه خاص در این زمینه موجب رشد ورزش همگانی و در نتیجه ارتقاء ورزش قهرمانی می‌شود. امروزه با گسترش روزافزون تکنولوژی و آپارتمان‌نشینی پرداختن به فعالیت‌های جسمانی کاهش یافته که خود عامل تنش‌های عصبی و بیماری‌های روانی بسیاری است. در شهرهای بزرگ با گسترش کاربری‌های صنعتی و تجاری و منابع آلوده‌کننده و از طرف دیگر کمبود کاربری‌های تفریحی و ورزشی علاوه بر صدمات جبران ناپذیر به محیط زیست، توسعه پایدار شهری را با مخاطرات جدی مواجه می‌سازد [۱۰].

بدلیل عمومی بودن موضوع تاخیر پروژه در تمامی کشورها و اهمیت آن، تحقیقات بسیاری عوامل ایجاد کننده تاخیر در پروژه‌های عمرانی و مکانیسم‌های ایجاد تاخیر را مورد مطالعه قرار داده‌اند. محققان این علل را به دو دسته عوامل موجه و غیرموجه تقسیم کرده‌اند. عوامل موجه بیشتر از نوع عوامل طبیعی هستند که احتمالاً قابلیت پیش بینی اندکی دارند. با این حال عوامل غیرموجه معمولاً ناشی از ساختار یا ضعف‌های مدیریتی و اجرایی می‌باشد. در این مورد نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که عوامل تاخیر در کشورهای پیشرفته معمولاً از نوع موجه و در کشورهای در حال توسعه از نوع غیرموجه می‌باشد [۱۰]. به عنوان مثال، المومنی^۱ (۲۰۰۰) با بررسی پروژه‌های عمرانی اردن دریافت که طراحی ضعیف، کوتاهی کارفرما، تغییرات طرح، شرایط اقتصادی، افزایش در کمیت و عدم برنامه‌ریزی صحیح دلایل اصلی تأخیر هستند [۱۲]. میژر و تاویل^۲ (۱۹۹۸) مهمترین علل تأخیر در صنعت ساخت لبنان را مواد و مصالح، نیروی انسانی، تجهیزات، تامین مالی، تغییرات در طراحی، وابستگی‌های دولتی، مسایل مربوط به مدیریت پروژه، شرایط کارگاهی، مسایل محیطی، مناسبات قراردادی و نوع قراردادها ذکر کرده‌اند [۲۴]. فریم پونگ و همکاران^۳ (۲۰۰۳) نیز مشکلات

^۱. AL-Momani

^۲. mezher & Tawil

^۳. Frimpong et al

طراحی، مشکلات مالی، ساختار و قوانین، کمبود نیروی انسانی و مصالح و تجهیزات را از عوامل اصلی تأخیر پروژه‌ها در کشور غنا دانسته اند [۱۸].

تحقیق پیرامون شناخت علل تأخیر پروژه‌های عمرانی در ایران به چهار دهه گذشته برمی‌گردد و عمدتاً گزارشاتی است که سازمان برنامه و بودجه سابق منتشر ساخته است. عواملی که در گزارشات پیش از انقلاب انتشار یافته حاکی از آن است که بطور کلی عامل اشتباه در برآورد و طراحی، افزایش مقادیر و روش‌های اجرای نادرست از عوامل عمده اثرگذار بر تأخیر پروژه‌های عمرانی محسوب می‌شوند. از میان این موارد مشکلات مطالعه و طراحی و افزایش مقادیر در این تحقیق نیز از عوامل مهم بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که مشکلات طراحی و افزایش مقادیر از جمله عوامل تأخیر ریشه‌داری است که در کشور نهادینه شده است (۳). قطبی (۱۳۷۸) عوامل تأخیر پروژه‌های عمرانی شبکه فرودگاهی را به ساختار و قوانین، مطالعه و طراحی ناقص و برآورد نادرست، ضعف پیمانکار و مدیریت پروژه، عدم تأمین و تخصیص بموقع اعتبارات لازم و عدم اجرای تعهدات کارفرما تقسیم بندی کرده است [۶]. عمیدی (۱۳۷۳) نیز علل تأخیر پروژه‌های عمرانی را به عوامل مستقیم و غیرمستقیم تقسیم کرد که مشکلات مالی و مشکلات پیمانکار در طبقه مشکلات مستقیم و مشکلات مطالعه و طراحی، ساختار و قوانین، مشکلات کارفرمایی و تورم در طبقه عوامل غیرمستقیم قرار گرفته است [۳].

نهایتاً با توجه به مسائل مطرح شده در تأخیر عوامل ساخت پروژه‌های عمرانی، محقق در این تحقیق با مطالعاتی که انجام داد، تلاش کرده است به بررسی عوامل تأخیر پروژه‌های عمرانی ورزشی بپردازد.

۳-۱) اهمیت و ضرورت تحقیق

امروزه رقابت در صحنه بین‌المللی همه را وادار می‌نماید تا به عامل زمان توجه نمایند. زمان در بهره‌وری تاثیر داشته و مدیریت بر مبنای زمان کلید پیشرفت محسوب می‌گردد، به این ترتیب رقابت بر پایه زمان و بهره‌گیری از فرصت‌ها از ارکان موفقیت به شمار می‌آید. یکی از معضلات و ایرادات نظام بودجه‌ریزی کلان کشور، عدم نگرانی از قیمت تمام شده پروژه و طولانی شدن پروژه‌هاست. متأسفانه در این رابطه در بخش ورزش حساسیت لازم توسط مسئولین ورزشی صورت نگرفته است. به نظر می‌رسد پروژه‌های ورزشی نیز از این افزایش مقادیر و تأخیر اجرایی بی‌نصیب نیستند [۸]. از آنجایی که ورزش اثرات مثبت در سالم سازی